

A kodályi zenepedagógia dimenziói

A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet legújabb, Fehér Anikó által szerkesztett tanulmánykötete a Kodály-módszert, a gyermekek zenei nevelését járja körül több aspektusból. Így a kötet érinti többek között a zeneterápia fejlődéslelektani vonatkozásait vagy a gyógypedagógiai ének-zene oktatást. Továbbá betekintést nyújt nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi Kodály-kutatások eredményeibe is.

Fehér Anikó karnagy-népzene-kutató szerkesztésében a *Műhelytanulmányok* sorozat második évfolyamának negyedik számaként jelent meg a „Mozgó dó...” *Gondolatok Kodály Zoltán zenepedagógiai módszeréről* című, elektronikusan elérhető kötet, amelyben a közzétett hét tanulmány mindegyikét előzőleg már egy-egy folyóirat közölte.

Turnezeyné Heller Erika *Az általános intellektuális képességek szerepe a zenei tehetségben* című írásában elsősorban azon összefüggések feltárására vállalkozik, amelyek a zene és az intellektuális képességek között állhatnak fenn. Először azokat a fontosabb elméleteket mutatja be, amelyek az egyes képességterületek egymáshoz való viszonyát határozzák meg: bővebben a Spearman-féle – ez alapján a g-faktor és s-faktor együtt adják meg a zenei tehetség potenciáját –; valamint a Gardner-féle – mely szerint többfajta intelligencia létezik – koncepciókról szól. Ennek részeként röviden tárgyalja a zenei tehetség háttérét feltáró megfigyeléseket, például a matematikai képességekkel kapcsolatos összefüggéseket, vagy éppen a különböző (zenei) tehetségek számszerűsített intelligencia-színvonalát. Ebből következik a kérdés, hogy a két terület közti korrelációt miként vizsgálhatjuk az átlagos képességű személyeknél. Saját korábbi, a zenei képesség fejlődésére irányuló felmérésének (2–4. osztályosok, n = 302) eredményeiből indul ki, majd

precízen vezeti le és fejt ki a jelen téma szempontjából releváns négy szempontot: a hallás utáni megkülönböztetés, a hallás utáni éneklés, a zenei írás, valamint a zenei olvasás képességét. A következtetések, eredmények nemcsak további elméleti munkáknak szolgálhatnak alapul, hanem a gyakorlati zenei fejlesztőmunkában is hasznosíthatók.

A második szöveget Janurik Márta jegyzi, a hazai és nemzetközi szakirodalom feldolgozása alapján összefoglalja, hogy milyen hatást gyakorolhat a zene a gyermekek kognitív fejlődésére. Ismerteti a zenetanulási folyamat idegrendszeri háttérét, a tanulás és a zenetanulás közötti összefüggéseket. Részletesen, sokszínűen mutat be olyan transzferhatás- és összefüggés-vizsgálatokat, amelyek mind-mind a gyermekkori zenetanulás pozitív, személyiségfejlesztő hatásait támasztják alá. Figyelemre méltó a tanulmányhoz tartozó gazdag bibliográfia.

Bár számtalan változáson ment keresztül a társadalom, de a zenei anyag, mely a kora gyermekkori személyiségfejlesztésre, valamint mozgásfejlődésre irányul, többnyire változatlan maradt. E témakört állítja központba Paár Julianna a *Zenei anyanyelvünk a zeneterápia szolgálatában, avagy az ölbéli játékok fejlődéslelektani vonatkozásai* című írásában. Az ölbéli játékokra számos példát hoz fel kottarészletekkel együtt, amelyeket számos különböző aspektusokból vizsgál meg.

Pásztor Zsuzsa a zenei munkaképeség-gondozás (ZMG) pedagógiájának bemutatására tesz kísérletet, mindehhez pedig gazdag képanyag társul. Tompa Károly nevéhez kötődik a ZMG-kutatás, s a zeneakadémiai hallgatók vizsgálatával kezdődik meg. Ezt követően, 1959-ben szervezte meg azokat a mozgásos foglalkozásokat, amelyek kifejezetten a zeneszek igényeihez igazodtak. A gyakorlati kérdésekről szóló részben a szerző körülmények között az elfáradás enyhítésére, de a szereplési alkalmasság megszerzésére alkalmazható technikákat is.

Fehér Anikó a Kodály-módszer nemzetközi elterjedéséről és jelenlétéről ír tanulmányában. Hangsúlyozza, hogy itthon a hivatalos és kötelező alapfokú ének-zene oktatás nagyjából 150 éve indult el, ugyanakkor más országokban ettől eltérő esetekkel találkozhatunk. Kiemelten szól a The International Society for Music Education (ISME) nemzetközi szakmai szervezetről, melynek alakuló konferenciáját 1953-ban rendezték meg, s bemutatja a későbbi tanácskozások meghatározó állomásait. Ezt követően szót ejt néhány hazai kezdeményezésről, majd különböző intézetek – például: Kodály Musical Training Institute (1969), Kodály Center of America – (1977) létrehozásáról. Hosszasan tárgyalja a Nemzetközi Kodály Társaság működését. „A kodályi gondolat a zene emberformáló és boldogító hatásáról mára tehát világhírű.” (78. o.) Ez köszönhető Kodálynak, valamint azoknak a pedagógusoknak, szakembereknek, akik elméleti és gyakorlati szinten módszerét s szellemiségét is tovább éltetik.

A következő tanulmány szerzője, Kaibinger Pál gyógypedagógusként (ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Iskola) számos személyes példával szolgál a Kodály-koncepció lehetséges alkalmazási módjairól a gyógypedagógiai ének-zene oktatást tekintve. Az értelmi fogyatékos gyermekek zenetanításánál eltérő nehézségekkel szembesülhetnek a pedagógusok: egyrészt gyakrabban fordul elő többek között a pontos ütemezés képessége,

Először azokat a fontosabb elméleteket mutatja be, amelyek az egyes képességterületek egymáshoz való viszonyát határozzák meg: bővebben a Spearman-féle – ez alapján a g-faktor és s-faktor együtt adják meg a zenei tehetség potenciáját –; valamint a Gardner-féle – mely szerint többfajta intelligencia létezik – koncepciókról szól. Ennek részeként röviden tárgyalja a zenei tehetség háttérét feltáró megfigyeléseket, például a matematikai képességekkel kapcsolatos összefüggéseket, vagy éppen a különböző (zenei) tehetségek számszerűsített intelligencia-színvonalát. Ebből következik a kérdés, hogy a két terület közti korrelációt miként vizsgálhatjuk az átlagos képességű személyeknél. Saját korábbi, a zenei képesség fejlődésére irányuló felmérésének (2–4. osztályosok, n = 302) eredményeiből indul ki, majd precízen vezeti le és fejt ki a jelen téma szempontjából releváns négy szempontot: a hallás utáni megkülönböztetés, a hallás utáni éneklés, a zenei írás, valamint a zenei olvasás képességét.

másrészt gyakoribbak az egyéb pszichés problémák is.

A zene a legfontosabb! – Beszélgetés a Kodály-módszer külföldi megjelenéséről című szöveg B. Horváth Andrea

(karnagy, zenetanár, a Magyar Kodály Társaság társelnöke), Hartyányi Judit (karnagy, nyugalmazott művésztanár, és a Magyar Kodály Társaság volt társelnöke), Körtvési Katalin (karnagy, művésztanár, a Kodály Intézet munkatársa) között megvalósult párbeszéd írásos változata, melyet jelen kötet szerkesztője moderált. A résztvevők saját tapasztalataikat osztották meg a kérdezővel, pályájuk egy-egy szakaszát mutatták be, melyek egytől-egyig a kodályi módszer külföldi alkalmazásáról és annak lehetőségéről szóltak.

Mi sem ismerheti el jobban egy szakmai műhely munkáját, mint hogy a kötet írásai

egytől-egyig értékes adalékként szolgálnak a kodályi módszer további kutatásához, valamint alkalmazásához – ami mindenképpen dicséretre méltó.

Fehér Anikó (2020, szerk.). *„Mozgó dó...” Gondolatok Kodály Zoltán zenepedagógiai módszeréről*. Budapest: Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet. https://www.mma-mmki.hu/userfiles/Working-papers/MMAMMKImuhelytanulmanyok_2evf4_MozgoDo_beliv.pdf

Lengyel Emese

*Budapesti Metropolitan Egyetem,
Művészeti és Kreatívipari Kar*